

Eduardo Blanch Villalbí: una joia lingüística



ÀNGELA BUJ-ALFARA
Doctora en Filologia Catalana

Crònica

Pagès de professió, vam coincidir fa anys en unes de les tardes més preuades per a la investigació lingüística. Recerques en què arreplegàvem dades per a elaborar la descripció lingüística dels parlars del Montsià

Eduardo Blanch Villalbí va néixer el 1937 a Godall, els seus pares i l'esposa també eren de Godall. Pagès de professió, vam coincidir fa anys en unes de les tardes més preuades per a la investigació lingüística. Durant el període de recollida de dades per a la, primerament, tesina de llicenciatura *-Lèxic del Montsià. Estudi geolingüístic I*, (2001) Amposta: Consell Comarcal del Montsià i posteriorment per a la tesi de doctorat, «Els parlars del Montsià. Estudi geolingüístic». Recerques en què arreplegàvem dades per a elaborar la descripció lingüística dels parlars del Montsià, com les precedents de l'*Atlas Lingüístic del Domini Català*, editat per l'Institut d'Estudis Catalans. En aquestes hores d'ara en què el resultat de tants de dies d'enquesta, transcripció i anàlisi de dades està pròxim a prendre la forma de dos volums, editats gràcies al suport de la Diputació de Tarragona, m'assabento que Eduardo -el pare de l'amic Carlos- s'ha mort el 3 d'abril. I em ve a la memòria, a la gola, al sentiment i a la ciència aquell vers de S. Espriu Castelló: «Hem viscut per salvar-vos els mots», i és que és així mateix. Eduardo quan tornava del camp, allà al tardet, i jo ja tenia l'enquesta encarrilada pels camps semàntics dels moixons, de la casa..., ell s'asseia i responia amb ganes, amb il·lusió i amb puntualitzacions molt preuades per a allò que la dialectologia testimoniava i la sociolingüística també s'encarregaria d'explicar.

Eduardo, aquell xiquet que quan va anar a escola li van negar de dependre en la seua llengua, des d'un poblet menut del centre de la llengua s'havia fet gran i havia mantingut aquelles formes que sense complexos li havien llegat els seus pares i, ja en ple s. XXI, s'adonava que aquelles formes ara eren raves, que pareixia que hom els hagués agafat mania per a fer-les servir amb normalitat.

Eduardo era un dels seixanta-tres informants de què m'havia servit per a poder estudiar i analitzar les característiques lingüís-



Dues dones caminant per l'interior de Godall, d'on era Eduardo Blanch Villalbí. FOTO: J. REVILLAS

tiques del nostre català, del català de la comarca del Montsià. En els dos volums que ara ja són en fase de revisió d'impremta, mentre aquests dies vaig repassant tot allò que em van dir, els tinc al cap a tots ells, pensant que els que encara hi són podran veure tota l'obra editada. Alguns d'ells fa temps que, per llei de vida, ja no hi són, car nascuts l'any 1902,

Des d'aquí, l'agraïment a totes aquelles persones que ens han donat un cabal lingüístic

1904, 1909, 1910, 1911, 1913, 1918, 1920..., no han esdevingut centenaris.

Però alguns d'altres que serviren com a informants idonis per a descriure els parlars dels nostres pobles, nascuts a la dècada dels 30 o 40 del segle passat, encara podran veure els llibres, els seus llibres, perquè tot el que hi ha, el que la investigació ha classificat és el que ells, sense gaires interferències, ens han llegat, tot i que no aliens al context lingüístic en què conviuen cada dia, se senten es-

catxillats per les modes que menystenen la veu dels grans, siga perquè els fills i, més bé, els nets, ja han perdut aquelles joies lingüístiques que espontàniament deien cada dia, exempts de prejudis lingüístics ara ben escampats. De la palometa, el lepidòpter que ja no vola per les nostres flors, perquè ha estat esborrat per la papallona, a Godall, l'informant ens recordava: «Palometa, eh!, aquí palometa». També insistia «I això sas lo que és? És la milotxa. Això és la milotxa. A fora no ho haguesa dit, però ara com això de les paraules, ho dic..., perquè a la millor fora d'aquí, una cometa, un estel. Però aquí hi diem una milotxa. És que aquí a moltes coses..., fora d'aquí algunes paraules les tens a la punta de la llengua, però no t'atreveixes a dir-les, perquè sonen així. És lo autèntic d'aquí nostre, però en català-català... A la millor aniràs i diran: — 'Què és una milotxa?'» Recollit a Buj-Alfara, À. (2001) dins Pusch Claus D. (ed.) *Katalanisch in Geschichte und Gegenwart. Sprachwissenschaftliche Beiträge. Studis de lingüística*, col. DeLingulis, Universitat de Friburg i. Br., Tübingen: Stauffenburg-Verlag, p. 89-99. I (2004), «Perfil semàntic

en diversos significants. Montsià», *beCeroLes I, lletres de llengua i literatura*, Alcanar: CEL, p. 17-39.

També distingia ben bé entre l'ús de *llanda* i *llauna*: «Angles de llauna, se feen servir. Los primen-tones se fiquen en una llanda. Ojo, eh! Això no me ho digues a mi, perquè a mi me diuen 'llaunero' d'apodo. Mon ieio es veu que era llauner i a natros mos diuen 'llauneros'. Lo material llauna, no llanda. Ma ieia tenia un forn: — 'Quantes llandes tens?'» Buj-Alfara, À. (2010), «Notes etnogràfiques en etnotextos del Montsià», *beCeroLes IV, lletres de llengua i literatura*, Alcanar: CEL, p. 13-33. Els comentaris d'Eduardo també donaven mostra de variants fonètiques: «Portaven una palma però la planta és una paumera, lo material de pauma».

I, alhora, gràcies a veus com la d'Eduardo, vam poder anotar la variant *sarbatxo* (*Timon lepidus*) —igualmente a Freginals, la Galeira, Masdenverge, el Poblenou i la Ràpita.

Des d'aquí, el record i l'agraïment a totes aquelles persones que amb el seu llegat ens han donat un cabal lingüístic que ha estat la nostra manera de parlar català. Ells l'han mantingut, nosaltres...